



T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 11/12/2024 09:42
Sayı: E-120.07.03-1545405

7/19352

Sayı :E-75833232-610-6382930
Konu :Soru Önergeleri

GÜNLÜDÜR
10/12/2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 21.11.2024 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1534141 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza intikal eden, Bolu Milletvekili Sayın Türker ATEŞ tarafından tevcih edilen 7/19352 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek'te gönderilmektedir.
Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: B491BE11-3A51-4454-862C-E265FE8DF1B4 Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/stb-ebys>

Mustafa Kemal Mahallesi Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 2151.Cadde No:154 06510 Çankaya /ANKARA

Telefon :2015426

Bilgi İçin: Ayşe Neslihan GÜNDÜZ Uzman

Faks:2016103

e-posta: neslihan.gunduz@sanayi.gov.tr

Ken:sanaviveteknolojiibakanligi strateji@hs01 ken.tr

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr



BOLU MİLLETVEKİLİ SAYIN TÜRKER ATEŞ'İN

7/19352 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Yüksek teknoloji ürünlerinin ihracattaki payının artırılması, ülkemizin küresel pazarlarda daha rekabetçi hale gelmesi ve dış ticaret dengesinin iyileştirilmesi için stratejik bir önem taşımaktadır. Ancak, yüksek teknoloji sanayi üretiminin yıllık %21 oranında daralması, bu alandaki ilerlemeyi olumsuz etkileyebilecek bir durum olarak dikkat çekmektedir. Ürünlerin yerlileştirilmesi ve yüksek teknoloji sektörlerinin güçlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmaların kapsamlı bir şekilde ele alınması, gelecekteki politika ve stratejilerin geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Buna göre;

Soru 1- 2024 yılı itibarıyla, Türkiye’de yüksek teknoloji ürünlerinin ihracattaki payını artırmaya yönelik özel programlar veya teşvikler mevcut mudur? Bu kapsamda, hangi sektörlerle yönelik destekler sağlanmaktadır?

Soru 2- Yüksek teknoloji sanayi üretiminin yıllık bazda %21 oranında daraldığı dikkate alındığında, bu daralmayı durdurmaya veya tersine çevirmeye yönelik kısa ve uzun vadeli stratejiler nelerdir?

Soru 3- Ürün yerlileştirme ve teknolojik bağımsızlık alanında ülkemizin rekabet gücünü artırmak için belirlenen spesifik hedefler nelerdir? Yüksek teknoloji ürünlerinde yerlilik oranını artırmak amacıyla Ar-Ge ve inovasyon alanında ne gibi teşvikler sağlanmaktadır?

CEVAPLAR:

Cevap 1-2-3- Öncelikle, ülkemiz ihracatında yüksek teknoloji ürün ihracatının payı artış göstermektedir. Nitekim 2021 yılında 6,45 milyar Dolar olan yüksek teknoloji ürün ihracatı, 2021-2023 döneminde %41,6 oranında artarak 9,13 milyar Dolar düzeyine çıkmıştır. On İkinci Kalkınma Planı doğrultusunda, yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürünlerin ihracatının 2028’e kadar 97 milyar Dolardan 176 milyar Dolara yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Yerli ve milli teknoloji ile ilintili bir diğer olumlu gelişme ise, Türkiye’nin Ar-Ge harcamalarının 2002 yılındaki 1,2 milyar Dolar seviyesinden 16,1 milyar Dolar düzeyine yükseltilmesidir. Aynı dönemde, tam zaman eşdeğer (TZE) Ar-Ge personeli sayısı 29 binden 291 bine çıkarken, 1.327 Ar-Ge ve 332 Tasarım Merkezinde gerçekleştirilen 96 binden fazla Ar-Ge projesi desteklenmiştir.

Bakanlığımız yatırım teşvikleri, Türkiye’de başta sanayi ürünleri olmak üzere ithal edilen ürünlerin yerlileştirilmesi için önemli bir araçtır. Bu kapsamda hâlihazırda uygulamada olan stratejik yatırım teşvik sisteminin temel amacı ithal ikamesidir. Yerlileştirmeyi sağlayacak bu yatırımlar, ülkemizin hangi coğrafyasında yapılırsa yapılsın yüksek destek oran ve süreleri ile desteklenmektedir. Benzer şekilde; proje bazlı yatırım teşvik sisteminin temel hedeflerinden biri de ithal ikamesinin sağlanması ve arz güvenliğinin temin edilmesidir. Burada, projeye özgü desteklerle yatırımların ihtiyaç duyduğu teşvikler sağlanmaktadır. Bugüne kadar yaklaşık 2,5 trilyon lira büyüklüğünde 271 yatırım, proje bazlı ve stratejik teşvik uygulamalarından yararlanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan, sanayimizin yapısal dönüşümünün sağlanması için hayata geçirilen Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı (Hamle) kapsamında, yüksek teknoloji yatırımlarına Ar-Ge'den yatırıma kadarki süreçte uçtan uca destek sağlanıp sanayi girdileri yerlileştirilirken, aynı zamanda geleceğin teknolojilerinin Ar-Ge'si yapılarak orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretilen payının artırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda hâlihazırdaki Makine Sektörü, Mobilite, Üretimde Yapısal Dönüşüm, Sağlık ve Kimya Ürünleri ile Dijital Dönüşüm çağrıları kapsamında 2024 yılı rakamları ile 12 milyar TL'si Ar-Ge harcaması olmak üzere toplam yatırım büyüklüğü 101 milyar TL'nin üzerinde olan 173 katma değeri yüksek projeye destek sağlanmaktadır. Böylece stratejik öneme sahip ürünlerin yerli ve milli imkânlarla üretilerek imalat sanayinde yerlilik oranlarının artırılması amaçlanmaktadır.

Yine Hamle programı kapsamında 1 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla başlatılan Yükselen Yenilikçi Teknolojiler Çağrısıyla destekler, tüm orta-yüksek ve yüksek seviyeli sektörlerde yaygınlaştırmaya devam edilmektedir. Bu çağrı ile döngüsel ekonomi ve iklim teknolojilerinden malzeme teknolojilerine, biyoteknoloji ve akıllı yaşam teknolojilerinden yeni nesil bilgi ve iletişim teknolojilerine, elektronik ve makine teknolojilerinden afet teknolojilerine birçok sahada yeni yatırımlar teşvik edilecektir. Çağrı çerçevesinde 1.058 ürün, 358 Yenilikçi Teknoloji Alanı ve 34 Kritik Hammaddeye dayalı yüksek katma değerli ürün için geliştirilecek yatırım projelerine destek sağlanacaktır.

Hamle programına ilaveten, dış ticaret açığımızın yüzde 85'ini oluşturan 284 yüksek teknoloji ürüne yönelik yatırımları hızlandırmak amacıyla, T.C. Merkez Bankası ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilen Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi Programı (YTAK) çerçevesinde, stratejik öneme sahip yatırımlara uzun vadeli ve uygun koşullarda finansman imkânı tanınmaktadır. Programa, TCMB tarafından 3 yıllık dönemde 300 milyar TL tutarında kaynak tahsis edilmiştir. YTAK başvuruları Bakanlığımızda kurulan komite eliyle hızlıca değerlendirilmekte şirketler proje niteliklerine göre puanlanmaktadır.

Bakanlığımızca, Hamle ve YTAK destek programlarının yanı sıra, ülkemizi yüksek teknoloji üretim üssü haline getirmek hedefiyle, tarihimizin en büyük ölçekli teşvik programı olan Yüksek Teknoloji Yatırım Programı HIT-30 hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda, elektrikli araçlar, batarya, güneş enerjisi, çip gibi yeni gelişen kritik alanlardaki nitelikli yatırımlar güçlü bir şekilde desteklenecektir. Böylece, Türkiye'nin teknoloji alanlarında kalkınma yolculuğuna büyük katkı sağlayacak özel sektör yatırımlarının ülkeye kazandırılması hedeflenirken, vergi teşvikleri ve hibe desteklerinden oluşan toplam 30 milyar Dolarlık bir kaynağın da yüksek teknoloji yatırımlarına yönlendirilmesi planlanmaktadır.

Esasen, Ar-Ge teşviklerinden teknopark uygulamalarımıza, TÜBİTAK desteklerinden KOSGEB programlarına ve girişim sermayesi fonlarına kadar pek çok uygulama ve düzenleme ile ülkemizde yeni ve yüksek teknoloji girişimlerinin yeşermesi ve ölçeklenmesi için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Bir ülkenin ileri teknoloji kapasitesini yükseltecek belki de en önemli unsur, Ar-Ge ve inovasyon ekosisteminin güçlenmesidir. Bu bağlamda 2024 yılında, TÜBİTAK programlarında 185 üniversite ve 2.750 firmanın 9.700 projesine 8,4 milyar TL tutarında destek sağlanırken, üniversitelerin TÜBİTAK Akademi projelerinde 14.300 bursiyer görev almıştır. TÜBİTAK desteğiyle yeşil teknolojilerin Türkiye’de geliştirilmesine yönelik 600 milyon lira bütçeli 74 Ar-Ge projesi hayata geçirilmiş, savunma sanayimiz için nitelikli Ar-Ge çalışmaları yine TÜBİTAK enstitülerimizde gerçekleştirilmiştir. Yerli teknolojilerin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve yenilik ekosistemine katkı sağlaması öngörülen TÜBİTAK Yüksek Teknoloji Platformları kapsamında ise; yerli ilaç, yerli aşı, tıbbi cihaz, güneş enerjisi teknolojileri, ileri malzeme teknolojileri, kişiselleştirilmiş tıp ve eklemeli imalat gibi yüksek teknoloji alanlarında çalışmalar yürütülmektedir. Bu bağlamda hâlihazırda 20 Yüksek Teknoloji Platformu ile 252 proje desteklenmektedir.

Ayrıca, yerli üretime ve teknolojik dönüşüme katkı sağlamak amacıyla kamu alımlarında sanayi işbirliği projelerinin uygulanmasına devam edilerek uçuş simülatörleri, tramvay araçları, elektrikli otobüsler gibi alanlarda yerli teknoloji kullanımını teşvik edilmektedir.

Rekabet Öncesi İşbirliği Programı (*Entegre Devre Tasarım Çağrısı ve Uydu Teknolojileri Geliştirme Çağrısı vb.*) çerçevesinde ise, öncelikli alanlarda; yerli firmalarımızın işbirliği yaparak ortak parça, sistem veya platform kurabilmek amacıyla yürütecekleri Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri desteklenmektedir. Benzer şekilde, Kümelenme Destek Programıyla da; nükleer sanayi, sağlık, otonom araç, havacılık ve ileri malzeme teknolojileri gibi yüksek teknoloji gerektiren alanlarda özel sektörümüzün birlikte iş yapma kültürünün geliştirilmesine devam edilmektedir.

İlave olarak, Dijital Dönüşüm Destek Programı ve Yeşil Dönüşüm Destek Programı gibi programlar vasıtasıyla; sanayimizin AB mevzuatı ve çevresel gereksinimler çerçevesindeki dönüşümüne yönelik projeler desteklenmektedir.

Öte yandan; ülkemizdeki Ar-Ge ve inovasyon ekosisteminin güçlenmesi hususunda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım merkezlerinin de önemli bir rolü ve ağırlığı bulunmaktadır. Bu kapsamda, yüksek teknoloji geliştirme üsleri olan Teknoloji Geliştirme Bölgelerine bugüne kadar 11 milyar TL’lik altyapı desteği sunulmuş olup 2025 yılında 900 milyon TL kaynak sağlanacaktır. Sayıları 2’den 104’e çıkan teknoparklarımızda inovasyon çalışmalarını sürdüren 11.086 girişimin yürüttüğü proje sayısı 78 bini aşmıştır. Ülke genelinde faaliyet gösteren 1.328 Ar-Ge merkezi ve 332 Tasarım merkezinde yürütülen proje sayısı ise 93 binin üzerindedir.

Yukarıda kısaca belirtilen nitelikli ve kapsamlı destek programlarına ek olarak, yeni dönemde teşvik sistemimiz de yüksek teknolojiden yeşil dönüşüme, istihdamdan yerel kalkınmaya bütüncül bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmaktadır. Bu şekilde tasarlanacak yeni teşvik sistemiyle ileri teknoloji yatırımları daha fazla önceliklendirilecektir.

Sonuç olarak, Bakanlığımızca Türkiye’de 2030 yılına dek ileri teknoloji alanlarında çok sayıda yatırımın önü açılacak olup imalat sanayinde stratejik alanlardaki yerlileşme ve yüksek teknolojiye yönelik çalışmalara ara vermeden devam edilecektir.